УДК 378.808.5

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Разумовська Н.Р., ст. викладач
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасна система професійної освіти спрямована на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах динамічних змін ринку праці, інтеграції технологій і комунікацій. Важливим складником професійної компетентності сучасного інженера є сформована риторична компетентність, що забезпечує вміння логічно, переконливо та етично висловлювати власні думки, презентувати результати професійної діяльності, аргументовано відстоювати технічні рішення.

Професійна діяльність інженера автомобільного транспорту охоплює не лише технічний, а й комунікативний аспект: участь у виробничих нарадах, презентаціях проєктів, обговоренні технологічних процесів, організації роботи колективу. У таких умовах уміння грамотно й ефективно спілкуватися стає не просто додатковою якістю, а необхідною умовою професійної успішності.

Питанням розвитку мовленнєвої культури та риторичної компетентності приділяли увагу такі науковці, як О. Семеног, Н. Голуб, Л. Мацько, Т. Симоненко, які підкреслювали роль мовленнєвої підготовки у становленні фахівця.

Кожен фахівець має бути унікальною мовною особистістю, що володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення

й сприйняття ним наукових текстів, вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності, містять комплекс знань, умінь та навичок оратора щодо підготовки й проголошення переконливої промови, доповіді тощо[1].

На думку Н. Янц, риторична компетентність – це «поєднання теоретичної та практичної готовності фахівця до продукування текстів різного типу відповідно до мети і ситуації публічного мовлення; умілого використання риторичних засобів з метою впливу на адресата у процесі мовної комунікації; риторичного й особистісного розвитку та самовдосконалення» [2].

Таким чином, формування риторичних компетенцій є складним процесом, що вимагає покрокового навчання, комунікативних дій викладача і здобувача, оптимального вибору форм, методів, засобів і видів навчальної діяльності.

Формувати риторичні компетенції слід не лише на заняттях із риторики, але і під час викладання загально-технічних дисциплін. Це дасть змогу здобувачам не лише опановувати технічний матеріал, а ще й спостерігати та оцінювати один одного: уміння виступати, застосовуючи вербальне та невербальне спілкування, дискутувати, переконливо доводити, відстоювати свою позицію, створювати презентації тощо.

Так, для інженерів автомобільного транспорту в освітньому процесі доцільно впроваджувати заходи, які спрямовані на формування та вдосконалення комунікативно-презентаційної компетентності, тобто риторичних навичок, які є критично важливими для успішної професійної діяльності.

Це включає такі форми роботи як: *проєктні технології* (з обов'язковою публічною презентацією технічних рішень та обґрунтувань); *тренінги та майстер-класи* з ефективної технічної презентації, ведення переговорів та аргументації; *дискусії та рольові ігри-*

імпровізації (наприклад, захист технічного рішення перед замовником, обговорення проблем на виробництві); *практичні вправи* для опанування мовними техніками, необхідними для чіткого та переконливого виступу, такі як вироблення чіткої дикції для точного донесення технічної інформації, постановка голосу та правильне дихання для тривалих доповідей, використання інтонації для виділення ключових аспектів і залучення уваги аудиторії.

Також, слід не забувати про навчання навичкам самомотивування та управління емоціями під час публічних виступів та захисту інженерних рішень.

Отже, завданням науково-педагогічних працівників є створити таке освітнє середовище у ЗВО, де покроково під час викладання спеціальних, загально-технічних і гуманітарних дисциплін вони будуть формувати риторичні компетенції майбутнього інженера, що вже під час навчання в університеті буде налаштовувати майбутніх фахівціа автомобільного транспорту на висококваліфікаційне спілкування та професійно реалізуватись.

Література :

1. Толочко С. В., Хомич В. І. Основи культури мовлення й академічної риторики : підручник. Київ: Компринт, 2025. 332 с.

2. Янц Н. Риторична компетентність як складова професійної компетентності соціального педагога. *Гуманітарний Вісник ДВНЗ «Переяслав Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».* Переяслав-Хмельницький, 2014. Вип. 33. С. 174–183.